

Centre of
expertise
on child
sexual abuse

Cynllun peilot ar gyfer Rhaglen Arweinwyr Ymarfer CPRh mewn gwaith cymdeithasol Adroddiad gwerthuso – crynodeb gweithredol

Mai 2020

Diana
Parkinson

Crynodeb gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r canfyddiadau o werthusiad rhaglen beilot a gyflwynwyd gan Ganolfan arbenigedd ar gam-drin plant yn rhywiol (Canolfan CPRh), er mwyn datblygu 'Arweinwyr Ymarfer CPRh' yn y maes gwaith cymdeithasol. Roedd hon yn rhaglen ddwys o hyfforddiant a datblygiad ar gyfer gweithwyr cymdeithasol o amrediad o dimau yng ngwasanaethau plant yr awdurdodau lleol, a oedd yn ceisio datblygu eu dealltwriaeth a'u hyder i adnabod ac ymateb i gam-drin plant yn rhywiol (CPRh) a'u cefnogi nhw i raeadr eu dysgu ar draws gwasanaethau.

Mae'n hanfodol gwella ymateb gwaith cymdeithasol i CPRh er mwyn lleihau effaith hirdymor y cam-drin hwn ar unigolion a'u teuluoedd, ac ar wasanaethau cyhoeddus a chymdeithas fel cyfanwaith. Wrth weithio â rhai o'r plant mwyaf bregus yn ein cymdeithas, mae gweithwyr cymdeithasol mewn lle da nid yn unig i adnabod dangosyddion o gam-drin ac ymddygiad amharchus, ond hefyd i weithio ochr yn ochr â theuluoedd i leihau'r risg o gam-drin a'r niwed a achosir ganddo. Fodd bynnag, mae ymchwil wedi dangos bod llawer o weithwyr cymdeithasol heb dderbyn hyfforddiant mewn perthynas â CPRh ac felly nid oes ganddyn nhw'r wybodaeth na'r arbenigedd i weithio yn hyderus gydag achosion CPRh.

Roedd y Rhaglen Arweinwyr Ymarfer CPRh mewn gwaith cymdeithasol yn cynnwys 10 diwrnod o sesiynau dysgu mewn grwpiau bychain, a gynhaliwyd dros 10 mis, a oedd yn cynnwys trafodaethau achos myfyriol hanner diwrnod a oedd yn cysylltu'r dystiolaeth â phrofiadau ymarferol 'mewn sefyllfa go iawn'. Roedd yn cynnwys meysydd allweddol ar gyfer dealltwriaeth ac ymdrin â CPRh a gafodd ei adnabod drwy ymchwil Canolfan CPRh, gwaith cwmpasu ac ymgysylltu â'r sector; graddau, natur ac effaith CPRh; datgeliadau a swyddogaeth y gwaith cymdeithasol; CPRh mewn gwahanol gyd-destunau (yn y teulu, hwyluswyd ar-lein, CRhB); gweithio gyda phlant a rhieni/gofalwyr nad ydyn nhw'n troseddu; gweithio gyda phlant a phobl ifanc sy'n arddangos ymddygiad rhywiol niweidiol; merched sy'n cam-drin plant yn rhywiol; gweithio gyda goroeswyr; ynghyd â llesiant plant a'r broses diogelu plant. Defnyddiwyd amrywiaeth o ddulliau cyflwyno, fel cyflwyniadau (gan gynnwys siaradwyr gwadd), fideos, podlediadau a deunyddiau sain.

Cynhyrchwyd y rhaglen beilot gan y Ganolfan CPRh yn rhad ac am ddim, rhwng mis Hydref 2018 a mis Ionawr 2020 mewn tri o awdurdodau lleol yn Lloegr. Dewiswyd y rhain ar sail tystiolaeth gref o'r angen ar gyfer y rhaglen, wedi'i gyfuno gyda chefnogaeth gan y Prif Weithiwr Cymdeithasol o bob awdurdod, a oedd yn golygu bod gan y rhaglen wir botensial i wneud gwahaniaeth i ymateb eu sefydliad nhw i CPRh.

Roedd y rhaglen yn ceisio datblygu gwybodaeth a sgiliau'r cyfranogwyr yn ystod y sesiynau misol, a thrwy hynny gwella eu hymarfer eu hunain a'u galluogi nhw i ymateb yn hyderus i bryderon ynghylch CPRh. Yn ogystal, roedd yn ceisio datblygu eu gallu a'u hyder i ledaenu eu dysgu ar draws eu timau a'u sefydliadau, ynghyd â chefnogi cydweithwyr gydag achosion CPRh, er mwyn dylanwadu newid ar lefel ehangach.

Y gwerthusiad

Cynhaliwyd gwerthusiad terfynol o'r rhaglen beilot gan dîm ymchwil a gwerthuso'r Ganolfan CPRh ar ddiwedd y rhaglen. Roedd yn ceisio archwilio gweithrediad y rhaglen ac asesu'r graddau yr oedd yn cyflawni ei chanlyniadau arfaethedig. Roedd yn gofyn y cwestiynau allweddol canlynol:

- ▶ Beth oedd y rhaglen yn ei gynnwys a phwy gymerodd ran? A pha mor dda wnaeth y cyfranogwyr ymgysylltu â'r rhaglen, a beth oedden nhw'n feddwl o'i chynnwys a'r modd yr oedd yn cael ei chyflwyno?
- ▶ Pa wahaniaeth mae cymryd rhan wedi'i wneud i gyfranogwyr a'u sefydliadau? A pha ffactorau a ddylanwadodd ar botensial y rhaglen i gyflawni ei hamcanion?
- ▶ Pa welliannau a ellid eu gwneud er mwyn gwella cyflwyniad y rhaglen?

Defnyddiodd y gwerthusiad ddulliau cymysg a oedd yn cynnwys casglu, dadansoddi ac integreiddio data meintiol ac ansoddol er mwyn adlewyrchu'r gwahanol brofiadau a safbwyntiau'r rhai hynny a oedd ynghlwm â'r rhaglen. Roedd dulliau casglu data yn cynnwys holiadur yn cael ei gwblhau gan Arweinwyr Ymarfer ar ddechrau ac ar ddiwedd y rhaglen; grwpiau ffocws gydag Arweinwyr Ymarfer; a chyfweiliadau gyda rheolwyr llinell yr Arweinwyr Ymarfer, y Prif Weithwyr Cymdeithasol a hwylusydd y rhaglen. Yn ogystal, roedd yn cynnwys dadansoddiad o fonitro data'r a gasglwyd gan hwylusydd y rhaglen.

Canfyddiadau allweddol

Cyfranogiad

Dewiswyd cyfanswm o 38 o weithwyr proffesiynol gan eu hawdurdodau lleol ar gyfer y rhaglen beilot. Cwblhawyd y rhaglen gan 32 o'r gweithwyr proffesiynol hyn; roedd y rhesymau am beidio â chwblhau'r cwrs yn cynnwys salwch hirdymor, seibiant mamolaeth a chyfranogwyr yn symud i awdurdodau lleol eraill.

Yn gyffredinol, roedd ymgysylltiad yn uchel, yn ogystal â'r lefel o bresenoldeb ym mhob un o'r sesiynau bron iawn. Roedd hyn yn arbennig o ryfeddol, o gofio hyd y rhaglen a'r lleoliadau heriol yr oedden nhw'n cael eu cynnal, gan awgrymu bod y rhaglen wedi cael ei strwythuro a'i chyflwyno mewn ffordd a oedd yn cwrdd ag anghenion y cyfranogwyr.

Cynllun a chyflwyniad y rhaglen

Daeth ansawdd y modd y cyflwynwyd y rhaglen yn dod i'r amlwg yn gryf iawn yn adborth y cyfranogwyr; roedden nhw wedi gwerthfawrogi yn arbennig bod pwnc mor sensitif a chymhleth wedi cael ei drafod mewn dull a oedd yn teimlo yn gadarnhaol ac yn ddiogel fel ei gilydd.

Roedd mynychu sesiynau diwrnod llawn bob mis dros gyfnod o 10 mis yn galluogi cyfranogwyr i ganolbwyntio ar wahanol agweddau o CPRh, ac roedd yn darparu cyfleoedd ar eu cyfer i ddatblygu eu dysgu.

Roedd dysgu yn seiliedig ar ymarfer, myfyriol rheolaidd yn ganolog i allu'r cyfranogwyr i ddefnyddio ei dysgu yn eu hymarfer eu hunain ac ymwreiddio'r dysgu yn ystod y rhaglen.

Roedd rheolwyr llinell yn chwarae swyddogaeth allweddol mewn cefnogi ymgysylltiad yr Arweinwyr Ymarfer yn y rhaglen a'u galluogi nhw i rannu eu dysgu gydag eraill.

Roedd y profiad, y wybodaeth a'r sgiliau yr oedd yr hwylusydd yn eu cyfrannu at y rhaglen ym mhob un o'r tri awdurdod lleol yn gryfder, ond mae hyn yn datgelu her o bosibl wrth gyflwyno'r rhaglen yn ehangach.

Canlyniadau'r rhaglen

Roedd tystiolaeth gref o effaith y rhaglen ar wybodaeth, sgiliau a hyder y cyfranogwyr i adnabod ac ymateb i bryderon CPRh; roedd hyn wedi gwella eu hymarfer ac wedi eu galluogi i ddatblygu fel arbenigwyr yn eu timau a'u sefydliadau ehangach.

Yn ychwanegol at hyn, roedd Arweinwyr Ymarfer yn dechrau cefnogi cydweithwyr i oresgyn yr ofn a'r ansicrwydd sydd ynghylch pryderon CPRh. Ar adegau, roedd yn eu herio nhw i ofyn cwestiynau uniongyrchol a pheidio â gadael i bryderon CPRh gael eu rhoi o'r neilltu oherwydd diffyg tystiolaeth.

Roedd tystiolaeth hefyd bod yr Arweinwyr Ymarfer yn lledaenu eu dysgu drwy rannu adnoddau a chyflwyno cyflwyniadau i dimau ehangach.

Roedd rhai arwyddion cynnar bod y rhaglen efallai yn dechrau cael effaith ar ymateb ymarferwyr i CPRh, sy'n cyfeirio at botensial y rhaglen i achosi newid yn y tymor hirach.

Ymwreiddio a chynnal y rhaglen

O gofio bod y gwerthusiad wedi cael ei gynnal yn fuan ar ôl diwedd y rhaglen hyfforddi ym mhob un o'r tair ardal, roedd yn galonogol gweld rhywfaint o dystiolaeth bod swyddogaeth yr Arweinydd Ymarfer eisoes yn cael ei ymwreiddio mewn awdurdodau lleol. Byddai gwerthusiad dilynol pellach yn werthfawr er mwyn deall sut mae'r swyddogaeth yn datblygu a pha alluogwyr a heriau sy'n dod i'r golwg wrth i hyn ddigwydd.

Mae'n amlwg hefyd fod awdurdodau lleol angen cefnogi datblygiad y rhaglen, ac ym mhob un o'r tair ardal maen nhw eisoes yn gwneud hynny, drwy ddarparu amser i Arweinwyr Ymarfer gwrdd ar gyfer cefnogaeth cymheiriaid; cynllunio ar gyfer lledaenu'r dysgu o'r rhaglen; ynghyd â sicrhau bod swyddogaeth yr Arweinydd Ymarfer yn weladwy yn eu tîm nhw ac yn ehangach fel ei gilydd. Fodd bynnag, efallai bydd angen ystyried ymhellach effaith parhaus y swyddogaeth ar feichiau gwaith yr Arweinwyr Ymarfer, yn ogystal ag ar ymarferion a pholisïau awdurdodau lleol.

Efallai y bydd angen i hwylusydd y rhaglen gynnal trosolwg, ac o bosibl cefnogi'r broses ledaenu yn weithredol, er mwyn sicrhau ansawdd yr hyfforddiant a'r gefnogaeth a ddarperir gan Arweinwyr Ymarfer a chryfhau ymhellach eu gallu i arwain wrth ymdrin â CPRh.

Canlyniad

Er bod y gwerthusiad wedi cael ei gynnal gan y Ganolfan CPRh ac felly ni all gael ei weld fel un annibynnol, mae'n darparu tystiolaeth gref o ansawdd a gwerth y rhaglen i alluogi awdurdodau lleol i wella eu hadnabyddiaeth a'u hymateb i bryderon ynghylch CPRh.

Mae cwestiynau sy'n parhau ar gyfer y dyfodol yn ymwneud â dealltwriaeth ynglŷn â pha mor dda y mae Arweinwyr Ymarfer yn gallu parhau i ledaenu eu dysgu, pa gefnogaeth y mae hyn ei angen a pha heriau y gall hyn eu cyflwyno. Uwchlaw popeth, mae'n rhaid aros i weld pa effaith tymor hirach y mae'r rhaglen yn ei chael ar ymateb awdurdodau lleol i bryderon CPRh. Felly, mae'n bwysig deall bod y gwerthusiad hwn wedi dangos gwerth ac ansawdd y rhaglen yn y tymor byr, ond bydd angen gwerthusiad pellach er mwyn asesu'r effaith yn y tymor hirach a'r gwerth i awdurdodau lleol i fuddsoddi mewn rhaglen mor gynhwysfawr.

Ystyriaethau ar gyfer datblygu Rhaglen Arweinwyr Ymarfer CPRh yn y dyfodol

Mae nifer o ystyriaethau allweddol ar gyfer datblygu'r rhaglen yn y dyfodol wedi dod i'r amlwg o'r gwerthusiad hwn:

- ▶ Dylai'r Ganolfan CPRh barhau i gynnig rhaglen ar gyfer gweithwyr cymdeithasol o fewn ardaloedd awdurdodau lleol eraill. Mae'r gwerthusiad wedi dangos ei bod yn ymddangos bod gwir werth mewn cyflwyno rhaglen sydd wedi'i theilwra ar gyfer y cyd-destun gwaith cymdeithasol a dod ag ymarferwyr sydd â swyddogaethau a chefnidiroedd tebyg ynghyd.
- ▶ Gallai awdurdodau lleol hefyd gael budd o dderbyn cefnogaeth ddilynol er mwyn ymwreiddio'r rhaglen – er enghraifft, drwy ymgynghori ynglŷn ag achosion, sesiynau dysgu mewn grŵp hyrwyddedig neu rannu ymchwil newydd wrth iddo gael ei gyhoeddi.
- ▶ Byddai'n werthfawr profi'r rhaglen mewn lleoliadau eraill (e.e. yr heddlu, addysg ac iechyd) er mwyn archwilio pa newidiadau a fyddai angen eu gwneud i gynnwys, strwythur a chyflwyniad y rhaglen, ac egluro a yw sgiliau a phrofiad yr hwylusydd angen bod yn benodol ar gyfer y sector.
- ▶ Byddai profi'r rhaglen mewn fformat aml-asiantaeth hefyd yn ddefnyddiol wrth asesu'r buddion a'r heriau o ddod ag ymarferwyr ynghyd o wahanol sectorau a'r effaith ehangach y gall hyn ei chael.
- ▶ Dylai gwerthuso'r rhaglen barhau drwy weithgareddau dilynol er mwyn archwilio'r graddau y mae canlyniadau'r rhaglen yn cael eu cynnal a'u datblygu dros amser, ac ystyried gwerth a chynaliadwyedd y rhaglen yn y tymor hirach.
- ▶ Yn olaf, ac yn benodol yng ngoleuni effaith pandemig Covid-19 ar ymarfer presennol gwaith cymdeithasol, dylai'r Ganolfan CPRh ystyried sut y gall ddefnyddio sianelau rhithwir i gefnogi a datblygu arbenigedd gweithwyr cymdeithasol i adnabod ac ymateb i bryderon CPRh.

Gellir lawrlwytho fersiwn Saesneg o'r adroddiad cyflawn yn www.csacentre.org.uk/knowledge-in-practice/professional-development/the-practice-leads-programme

Cydnabyddiaeth

Hoffem ddiolch i'r holl bobl a gymerodd ran yn y gwerthusiad hwn trwy rannu eu profiadau a'u barn am y rhaglen beilot. Hoffem ddiolch yn arbennig i Anna Glinski, arweinydd y rhaglen, am ei chefnogaeth gyda'r gwerthusiad.

Ynglŷn â'r awdur

Mae Diana Parkinson yn uwch swyddog ymchwil a gwerthuso yn y Ganolfan arbenigedd ar gam-drin plant yn rhywiol.

Gair am y Ganolfan arbenigedd ar gam-drin plant yn rhywiol

Mae'r Ganolfan arbenigedd ar gam-drin plant yn rhywiol (Canolfan CSA) yn dymuno gweld plant yn cael byw'n rhydd rhag bygythiad a niwed cam-drin rhywiol. Ein nod yw lleihau effaith cam-drin plant yn rhywiol drwy gamau atal gwell ac ymateb gwell.

Rydym ni'n dîm amlddisgyblaethol, sy'n cael ei ariannu gan y Swyddfa Gartref a'i gynnal gan Barnardo's, ac rydym yn gweithio'n agos â phartneriaid allweddol o sefydliadau academiaidd, awdurdodau lleol, iechyd, addysg, yr heddlu a'r sector gwirfoddol. Fodd bynnag, rydym ni'n annibynnol a byddwn yn herio unrhyw rwystrau, rhagdybiaethau, tabŵau a ffyrdd o weithio sy'n ein hatal rhag cynyddu ein dealltwriaeth a gwella ein hagwedd at gam-drin plant yn rhywiol.

Er mwyn mynd i'r afael â cham-drin plant yn rhywiol, mae'n rhaid i ni ddeall beth sy'n ei achosi, ei gwmpas, graddfa ac effaith. Gwyddom lawer am gam-drin plant yn rhywiol ac rydym wedi gwneud cynnydd i ymdrin â hyn, ond mae nifer o fylchau yn ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o hyd sy'n cyfyngu pa mor effeithiol yr eir i'r afael â'r mater.

Tynnwyd y llun sydd ar y clawr drwy ddefnyddio actorion ac nid yw'n dangos sefyllfa go iawn.

Barnardo House, Tanners Lane, Barkingside, Ilford, Essex IG6 1QG
E: info@csacentre | [@csacentre](https://www.facebook.com/csacentre)
www.csacentre.org.uk

21707shc20